

Kamilla Frejusz

**WYCHOWANIE JAKO „DIALOG I SPOTKANIE”
W MYŚLI PEDAGOGICZNEJ JANUSZA TARNOWSKIEGO.
STUDIUM HERMENEUTYCZNO-KRYTYCZNE.**

Streszczenie

Janusz Tarnowski (1919-2012) jest jednym z najwybitniejszych polskich pedagogów XX wieku reprezentujących nurt pedagogiki chrześcijańskiej. Stworzona przez niego teoria określana jest jako chrześcijańska pedagogika egzystencjalna lub pedagogika personalno-egzystencjalna. Celem dysertacji jest próba całościowego opracowania i przedstawienia stworzonej przez Janusza Tarnowskiego pedagogiki personalno-egzystencjalnej poprzez analizę kluczowych elementów jego myśli pedagogicznej, do których należą kategorie dialogu i spotkania. Kategorie „dialogu i spotkania” stanowią fundament i istotę całej koncepcji pedagogicznej wypracowanej przez Janusza Tarnowskiego i zawsze zestawione są one z dwiema pozostałymi kategoriami: autentyczności i zaangażowania.

Specyfiką pedagogiki Tarnowskiego jest oryginalne połączenie personalizmu chrześcijańskiego z filozofią egzystencjalną nurtu teistycznego. Od egzystencjalistów nurtu teistycznego (K. Jaspers’a, M. Bubera czy G. Marcela) zaczerpnął on i postawił w centrum swojej koncepcji pedagogicznej egzystencjalne kategorie: dialog, autentyzm, spotkanie, zaangażowanie. W Biblii oraz nauczaniu Kościoła, a szczególnie *Vaticanum II* znalazł oparcie i fundament dla swoich poglądów. Wreszcie, wybrani przez niego mistrzowie i pedagodzy - Janusz Korczak, Jan Bosko oraz Bernard Kryszykiewicz - swoimi poglądami, postawą i praktyką stanowili punkt odniesienia w powstałej koncepcji wychowania jako „dialog i spotkanie”. Tarnowski prowadził także konstruktywny dialog z przedstawicielami innych, odmiennych koncepcji pedagogicznych, jak chociażby ze zwolennikami pedagogiki socjalistycznej czy antypedagogiki.

Dysertacja podzielona jest na trzy części i siedem rozdziałów. Część pierwsza (rozdziały I-III) poświęcona jest omówieniu źródeł i inspiracji tworzonej przez Tarnowskiego pedagogiki personalno-egzystencjalnej. Część druga (rozdziały IV-V), centralna dla dysertacji, prezentuje analizę głównych idei chrześcijańskiej pedagogiki personalno-egzystencjalnej Janusza Tarnowskiego oraz zasadnicze podobieństwa i różnice między jego ujęciem

wychowania a nurtami pedagogiki XX wieku, z którymi prowadził twórczą dyskusję. Ostatnia, trzecia część pracy (rozdziały VI-VII) poświęcona jest ukazaniu znaczenia pedagogiki „dialogu i spotkania” we współczesnym procesie wychowania w trzech ważnych środowiskach wychowawczych: rodzinie, szkole i Kościele.

Kategorie dialogu i spotkania są kluczowymi elementami chrześcijańskiej pedagogiki personalno-egzystencjalnej. Choć zaczerpnięte są z egzystencjalizmu, w pełni wpisują się w chrześcijańską koncepcję człowieka i wychowania. Cała Biblia i Tradycja Kościoła - czego szczególnym wyrazem są szczegółowo przestudiowane przez Tarnowskiego dokumenty Soboru Watykańskiego II - mówią bowiem o dialogu Boga z ludźmi i nawołują do dialogu i spotkania człowieka z Bogiem i ludzi między sobą. Przyjmując zatem kategorie dialogu i spotkania, oraz zawarte w nich na sposób *implicite* kategorie autentyczności i zaangażowania, jako podstawowe kategorie pedagogiczne, Tarnowski nie tylko nie odchodzi od inspiracji chrześcijańskich, ale sięga do ich najgłębszych źródeł. Kategorie te nie tylko dokładnie opisują wychowanie w aspekcie relacji międzyludzkich w wymiarze horyzontalnym, ale także wychowanie w wymiarze wertykalnym, czyli religijnym prowadzącym do dialogu i spotkania człowieka z Bogiem. W końcu kategorie te zawierają praktyczne możliwości zastosowania ich we współczesnym wychowaniu. Pomimo upływu czasu oraz zmian, jakie w ostatnich latach dokonały się w społeczeństwie polskim, ujęcie wychowania jako „dialog i spotkanie” może stanowić cenne źródło inspiracji dla współczesnych środowisk wychowawczych. Kategorie autentyczności, dialogu, spotkania i zaangażowania mają charakter uniwersalny, dynamiczny i stanowią ciągle aktualny opis rzeczywistości wychowawczej.